

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳԻՆ ԿԱՆԽԻԿ
Պոլշոյ Համար տարեկան (52 թիւ) 20
Կաւաւուաց Համար 33 զրւ.
Ռուսիոյ Համար. 3.5 բուպի
Ուրիշ երկիրներու Համար 7.5 Ֆրանք
Փոստաբողիչքու իրբեւ նմոյշ թերթ մը
Կը զրկուի ձրիաբար :
Կաւաւաներէն դրամի տեղ Օսման-
եան նամակադրոյշն էւս Կ'նկոյունուի :
Մասնուցման տողը 2 զրուշ :

محل ادارہ سی

استانبولده باب عالی جاده سنده
عصر کتبخانه سی صاحبی، «زاغیک»
غزته سی ناشیری و «خزینه فنون»
غزته سی مدیری کر قور

S'adresser à

Krikor B. Kaïssérian
Editeur des journaux heb.
«Dzaghik» et «Hazinéï-funoun»
propriétaire de la librairie
«Assir»
Bab-Ali, Djaddéssi, N. 44
Constantinople

20 Фирми

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 Фирми

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ — Ա. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 17

7 U F U 9

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1894

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գարբերը փոխուած Յ. Մ․ ԱՉԵԱՒՐԱՆԱՆ
 Ռամկական դասընթացը
 քաղաքական տնտես-
 սուն ժամանակեան
 ԵՊԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
 Երթական (Հարկ և Ներշ-
 տաւ)
 Գիշեր մը
 Գիշերային պատկերներ
 Սերգի Խորհուրդը (Ժեր-
 ժան)
 ԵՊԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
 Յրանաւա Գորբէի թա-
 տերական սկիզբը
 Յռանաւա հայ նոր քաւարան ՆԱՅՆ
 Նաղդիկի լուրերը, —Արժէք դրամաց, —Ազդեր

Համար : ԲԱՍԻ ԽԵՂՋԱԿԻ մեր հպատակին
դիմենք :

Պարապուրդի օրերուն «Էննոֆ»ի տը-
ղաբները ապացոյցներ տուին թէ մենք
ալ, կամ աւելի ճիշդը բռնելու համար,
մեր նոր սերունդը սկսած է դարձի մարդ-
ըլլալ, սկսած է այո՛, թաթաւել այն բնա-
ծին դաստիարակները որ, մեր խմբին չաղ-
ուած, հին ժամանակներէ ի վեր արգելք
կ'ըլլար ու է նոր դարձի մը ձեռք գար-
նելու։ Ահագին քար մըն է ասի, որ նոր
սերունդը կուգայ խախտել անգլէն և մենք
կրնանք յուսալ թէ պիտի յաջողի վեր-
ջապէս մէկդի առնել մեր կեանքի ճամ-
բէն, որպէս զի մեր քաղկերս ալ չի բաղ-
խին անոր։

բիւմ իր կտակին գործադրութեանը՝ կը
գործէր տղան հոն, առանց խոյ տրտըն-
ջալու — եւ ի՞նչ օգուտ պիտի ունենալ
տաի — թէ՛ իր արժանիքը չէր վար-
ձատրուեր պէտք եղածին պէս: Կը մնար
հոն, ու սրջով ուր գործին տէրը բարե-
հաճէր վար դնել զինքը, կը մաշէր իր
երիտասարդական աշխոյժն ու կորովը:

Բայց երբ՝ վարժապետաներուն պէս՝
ինք ալ գտնուի կը հանուէր խոնավութէն,
սրով՛նեաւ: Հինցած էր և պէտք էր ամ-
սականին վրայ յաւելլում մը բնել, ա-
ռանց ձեռքը բան մը ունենալու փոխա-
րէն սպառած ուժին ու ժամանակին,
այն տատն կը մտածէր թէ՛ հիմա ի՞նչ
կրնոր բնել:

Յուստխարութիւն մին է տալի, դառն
յուստխարութիւն մը՝ որ միշտ կը պա-
տահի և զոր պէտք է առաջաւնէ մտա-
ծել: Գպրոցականներու նախափորձը կըր-
նայ թիչ մ'առելի վարձառու ընել զօրծի
սկսնակաները, ամեն երիտասարդ թող ինքն
իրեն համար զօրծածէ իր սեփն ու կո-
րովը: Թիչ թող չահի, չա'տ թող խնայե-
տ իր քրախնդին արգիւնքը հանդարտ
սրտով վայելէ: Հոս է կհանդիմն հաճոյքը:

Մեր նոր սերունդը արամազիր կեն-
րուի հարստած մը տալ աւանդական ծա-
ռայութեան, օրրանի մանկութիւնը ինքն
իր գիտուն կ'ազէ ճարել իր հացը. գըլգը-
րացի վարչութիւնները պէտք է ութ տան
անոնց մտածումի թեւերուն, պէտք է
պատրաստեն անոնց սրտին մէջ, որ իրենց
ձեռքն է, գործի մարդուն սկզբունքներ-
ը՝ եթէ չեն ուզեր որ հացի խնդիրը
շտաբեցնէ զանոնք իրենց ապագայ սկըս-
նակի քայլերուն մէջ:

3. Մ. ԱԶՆԱԽՈՐԷԱՆ

ԲԱՐՔԵՐԸ ՓՈԽՈՒԱԾ

Դպրոցական պարապուրդի միջոցը լը-
րացաւ օգոստոսին հետ, և վարժարանները
սեղ տեղ վերական իրենց հոր շրջանը
բիւ կամ շատ ԲԱՐՆՓՈՒՍԻԱՆ՝ ծրար իր-
հերթը աւ վարժարան ած տ. ուղչական մար-
միններով :

Երբ վարժարան մը բարեփոխութեան պէտքը կը զգայ, պէտք է հասկնալ թէ ուսուցչական մարմնի ղեկ մէկ քանի անդամներուն հացի խնդիրը ուղղակի յարարերութիւն ունի այդ բանին հետ միշտ ի վրաս հինին, սրովհետեւ տակաւին ան նախապաշարումը ունինք թէ՛ երբ վարժարան մը նոր շրջան մը կը սկսի Պատ. Հոգարարձութեան տառջին պարտին է, ծրագրին ու դասադրերուն փոփոխութենէն անմիջապէս վերջը, ճամբոյ տակ քիչ շատ հինցած ուսուցիչներուն, կամ, ինչպէս որ պէտք է ըմբռնէ աւելի լուրջ մէկը, անոնց՝ սրանք ունելի արդիւնք ու մասնակցութիւն ունեցած են կրթական գործին մէջ :

Մեր այսօրուան նպատակը չէր ան-
շուշտ այս փառաժ քարերը խառնշաղ-
կել, ասիկա միջադէպ մըն է որ յանկարծ
վրայ հասաւ . ասոնք չէ՞ն փոխուած բար-
քերը և կրնաք ինծի հետ փառահ ըլլալ
թէ ասոնք տափաւին դարերու պէտք ու-
նին նոր կողոպտարի մը վրայ թափուելու

Վարժարանի աշակերտներ էին անոնք
որ պարսագութի օրերը՝ լրացրած
առթիւնով, սիկստի թուղթ և լուցիկ
ծախելով, ոտքի վրայ մանրութեամբ
թիւն ընելով անցուցին։ Գործեր, որոնք
մարդը գործնական խնայողութեան կ'
առջնորդեն, է՛ն փորձ անսկսողէտը կը
գատրաստեն ու ապագայ մեծ վաճառ-
կանը, որովհետեւ ամենէն սուղի կանո-
նաւոր գործող վաճառականը տնի է, որ
բաղդին բերումով չէ յառաջացած, որ
դիացած է առաջին վստասկին հաշիւը,
փարսներուն հաշիւը, քիչիկ քիչիկ դրուշի
վրայ գարձնել ու ետքը ամիկներու վրայ
հաշուել։

Հայուն համար, այն միակ աշխատող
 ժողովուրդն է որ առեւտուրի մէջ կրնայ
 նախ իսկ Հրեային հետ մրցիլ, ըստած է.
 ասիկա մեր իսկական արժանիքը չափա-
 ղանցօրէն չապլուղ գովեստ մը պիտի մը-
 նար, որչափ տաւն որ նորերը շարունա-
 կէին այն գործերը որոնց մէջ մտած, մը-
 նացած են հիները:

Առաջ դպրոցական մը, հազիւ իր ուսմանն արի շրջանը աւարտած, կ'առաջնորդուէր խանութ մը կամ վաճառատուն մը, ահամայ մոտիկ ընելով սա բանաձեւը, «աղա՛ս հաւատարիմ եղիր. մարդը խուռնաղ բան է, քեզի կը փորձէ, չըլլայ որ խորուխ»։ Ու այդ օրէն՝ հաւատա-

ՌԱՍԿԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ
ԳԱԾ Բ. (1)

Ֆիզիքական, մասնորակած ու բարդական պիտոյք
մարդկան:

ԵՍ. — Մարդը չը մեռնիր, բայց մարդկու-
թիւնն ալ յառաջ չերթար, եթէ բարոյական
ու մասնորակած պէտքերը չը լեցուին: Հիմայ
համարեցէք թէ ամենքս ալ ձեր կաթնափա-
ճառին պէս ապրէինք: Իր կովերուն փարս-
խը՝ ուր որ ինքն ալ կը բնակի զաւկներու-
վը՝ բազմապէս մեր սանը հետ, անոնց
կեանքը՝ մեր կեանքին հետ, անոնց պիտոյից
յազեցումը՝ մեր պիտոյից յազեցման հետ:
Իրաւ իրաւ այդ կաթնափաճառն է իւր ընտա-
նիքը՝ անօթնակէն ջուրոյն ու հիւանդու-
թենէն չը մեռնելու չափ կ'ուտեն, կը պատու-
պարունեն և կը հագուեն: Հաջը կաթին մէջ կը
թափ խնէն ու կ'ուտեն (պահէ օրն ալ ձիթապը-
տուղ հայ): Կ'ուտեն, բայց ոչ սեղանի վրայ.
որովհետեւ ան կըր ձենձոտ տախտակը՝ որուն
չուրջը կը շարունակ սեղան չը կրնար համար-
ուիլ մեր սեղանին քով, ձեր սեղանին քով, ուր
պատառաքող, պնակ, անձեռոց, ջնջոց, ջու-
րի շիշ, աղաման, իւղաման, համեմանոց, դի-
նի ու «չիթիլ» կան, և ուր երեք քանակ կե-
րակուր՝ տաք տեսակ նիւթէ բազկացեալ ի-
րարու կը յաջորդեն: Եւ ծորակը հոն է, ուր
ճաշէն ետեւ պիտի լուաք ձեռուքնիդ ու բե-
րանիդ. ու զաշակը վերն է, որով ձեր Օ-
րորդը դուստրը ախորժեղի ժամեր պիտի ան-
ցընէլ տայ ձեզի. ու ձեր ննջարանը պատու-
հաններ ունի՝ որոնց վրայ ապակի ու փեղկ
կան, ու ձեր անկողնիդ սաւան ու բարձ ու
մէկ կամ երկու վերմակ ունի՝ եղանակին հա-
մեմատ. ու ձեր ժողէֆ կառնիէն կամ Զո-
րայեանը կամ «Թափառական Հրեան» կամ
իրիկուան թերթօնը ունիք, զորոնք կը կար-
գաք պտուկէլ առաջ. ու առտուն եկեղեցի
կը հանգըպիք ուր կ'աղօթէք՝ սուրբերն ու
սրբութիւնները ներկայացնող պատկերներուն
առջեւ, որոց տեսիլը ձեր աչքն ու ձեր հոգին
միանգամայն կը պարտէ կը բերկրեցնէ. ու
երբ ժամէն դուրս ելնէք՝ դրան առջեւ կե-
ցող մութացիկ պանդուխտներուն ձեռքը մէյ-
մէկ տանոց կը դնէք. ու շուկայ կ'երթաք.
ու՝ ձեր առեւտրական գործերը պահանջած
առեւ՝ աւելի հեռու կ'երթաք, Իզմիր, Մար-
սիլիա, Մանչեսթըր:

Ձեր կաթնափաճառը, որ այս «եւսքան
զեւս զգացուած ու լեցուած բազմաթիւ պի-
տոյքները» չը յազեցնէր կամ մէկ քանին մի-
այն հազիւ կը յազեցնէ խեղճ կերպով, ձեր
կաթնափաճառը՝ կ'ըսեմ՝ չի մեռնիր, իրաւ է.
բայց դուք իրմէն սրբա՞ն տարրեր կեանք կը
վարէք: Անդլիայի գործաւորին նման որ «լա-
ւազոյն աշխատողներէն մին է և որ նաբօլի-
ցի Լաժճարօնիէն հարկաւորատիկ աւելի կը
սպառէ», դուք ալ ձեր կաթնափաճառէն հա-
րկաւորատիկ, թերեւս հաղարատատիկ աւե-
լի կը սպառէք. որովհետեւ դուք ալ՝ բազ-
դատմամբ ձեր կաթնափաճառին՝ լաւազոյն
աշխատող մըն էք: Ձեր վաճառատունը դար-
ձընելու համար նիւթական ու բարոյական ա-
ւելի մեծ դրամազուլիս կը գործածէք, այսին-
քըն աւելի կը խորհիք, աւելի կ'աշխատիք,
աւելի գործողութիւններ կը կատարէք քան
Նիդօլին իր դոմը փարախը պահելու համար:

(1) Շարունակութիւն և վերջ Բ. Գաթին:

Եւ ահա այսպէս է որ Պիտոյքները մէկ
կողմանէ կը կապուին Քաղաքակրթութեան
հետ ու միւս կողմանէ՝ Քաղաքական անտե-
սութեան հետ: Դուք՝ որ աւելի շատ պիտոյք
կը զգաք և կրնաք զոհացնել՝ աւելի քաղա-
քակրթ էք քան ձեր կաթնափաճառը, քան
ձեր սպասաւորը, քան Քեահատխանէ՝ գեղէն
եկող կաթնափաճառը, քան՝ աւելի վար իջ-
նելով ընկերային անդուշին վրայ՝ վայրենին,
որ ծառի խուռչին մէջ կը պատուարուի՝ ու
անասնոց մարթով իր մերկութիւնը մատար
կը ծածկէ՝ ու կերածն ալ վայրի պտուղ կամ
սպաննուած անասնոց հում միս է: Եւ դուք՝
որ աւելի քաղաքակրթ էք՝ աւելի ալ տըն-
տեսող էք հետեւաբար. որովհետեւ խնայա-
կանութիւնն ու փորձառութիւնն են՝ որ կ'ու-
սուցանեն ճշմարիտ անտեսութիւնը. և քա-
նի՝ որ Քաղաքական անտեսութիւնն աշխա-
տող ընկերութեան բնախօսութիւնն՝ այսինքն
կազմութիւնն ու գործունէութիւնը առար-
կայ ունի, մարդու գործունէութիւնն այնքա՞ն
աւելի այդ գիտութեան սահմանին մէջ կը
մտնէ, մարդս այնքա՞ն աւելի Քաղաքական
անտեսութեան կ'ենթարկուի, որքան աւելի
պէտքեր կը զգայ ու զանոնք յազեցնելու՝
այսինքն հարստութիւն կազմելու՝ կարող կըլ-
լայ:

ԱՆ. — Հիմայ շատ աղէկ կը հասկնամ զիր-
քիս երկրորդ գլուխին վերջի խօսքը՝ որ կ'ը-
սէ. «Ուրեմն Պիտոյքները սահմանաւոր ու
հատուածուն քանակութիւն մը չեն, այլ էա-
պէս յառաջխաղացող և անսահման»: Քէհատ-
խանա-Գեղ գացած ենք. միաքովս քով քովի
կը բերեմ անտեղի գեղացիներուն ու աստե-
ղի գեղացիներուն վիճակը. մեր Նիդօլին «Նէ-
լոդոս» կը կարգար կոր անցած օր. ինչ է նէ,
հասկցածին չափ: Բերայի կաթնափաճառ մընալ
մեր աս գեղի կաթնափաճառէն աւելի աղէկ է.
միս կուտէ, գոնէ շարաթը անգամ մը ձեր-
մակեղէն կը փոխէ, պտուղած տեղը մաքուր և
հանգիստ է. հանգանակութիւն ալ կու տայ,
զիրը ալ կը կարգայ, «օրէւս» ալ մօրի կ'ը-
նէ. կարելի է ինչ աղէկ է: Ասանկ՝ քանի՞ վեր
երանք, շա՛տ պէտք, շա՛տ յազեցում, շա՛տ
անտեսութիւն, շա՛տ քաղաքաքաղքութիւն
կը գտնանք: «Քանակութիւն»ն ալ աս չէ՞, քի-
չը՝ որ շատ կ'ըլլայ, պէտքը՝ երեք ա՛ռաջ՝ որ
տաններեք կ'ըլլայ, տանն անգամ երեք կ'ըլ-
լայ, ու միշտ կ'աւելնայ: Ալ հիմայ ուրիշին
սորվոյցնելու չափ աղէկ սորվեցայ թէ որոնք
են մարդու ֆիզիքական, մասնորակած ու
բարոյական պէտքերը, ինչ տեսակ քանա-
կութիւն են անոնք, ինչպէս մարդէ մարդ
ու տեղէ տեղ կը փոխուին:

ԵՂԻԱ ՏԵՄԻՐՃԻԱՍԵԱՆ

Կ Բ Թ Ա Կ Ա Ն

Հ Ա Ր Կ Է Ն Ի Ծ Տ Ա Ն

Տրապիզոնի Ազգ. վարժարաններու ու-
սուցչական մարմինը երկար խորհրդակցութե-
նէ վերջ վնասակար դատեր է աշակերտներու
նիշ տալու գրութիւնը, յառաջ բերելով այս
առթիւ մէկիկ մէկիկ այն նկատումները, ու-
րոնցմէ թերադրուած ջնջած է կանխիկ հա-
տառուած և ամենուրեք գործածուած այդ
գրութիւնը:

Կենթադրեմք թէ՛ խնդիրը իր բոլոր ման-
րամանութիւնով ծանօթ է մեր ընթերցող-

ներուն, ուստի, պատ. ուսուցիչներու յառաջ
բերած պատճառներուն արժանիքին գնահա-
տումը ընթերցողներու թողլով, պիտի քն-
նենք կարգաւ խնդիրին ընծայած երեք կէ-
տերը:

Ա. — Աշակերտներու ուսանողական վիճա-
կը ծանուցանելու հարկը. — Աշակերտները զիտ
նալու են իրենց ուսանողական վիճակը. երբ
անդիտակ են իրենց կացութեան, կրնան ան-
փոյթ ըլլալ, աշակերտը կրնայ սխալիլ նկատ-
մամբ իր իրական վիճակին. թերեւս բարոյա-
կան վատթարացումի մէջ կը գտնուի, բայց
անջանաղիր է իր ինկած վիճակէն բարձրա-
նալու. թերեւս հարեւանցի ուսանող մըն է
և զինքը լուրջ աշխատող մը կը նկատէ, ծան-
ծաղակաւ է՝ և խորաթափանց կը կարծէ
զինքը: Ուսուցիչը մեծ բարիք կ'ընէ աշակե-
րտին, երբ պարզէ անոր՝ իր բարոյական և ի-
մացական վիճակը. գեղեցիկ առիթ մըն է
թափանցել ուսանողին գործելու գաղտնիք-
ներուն, ուղղել անոր շարժառիթները, զըր-
դուել և շտկել անոր մտքին գործունէութիւ-
նը զէպի լուսն ու բարին:

Բ. — Աշակերտներու ուսանողական վիճա-
կը ծանուցանելու ժամանակը. — Ուսուցչական
մարմինը մտադրութիւն ունեցել է, առանց
ուրիշ ո՛ր և է գործողութեան, ամառիկը բն-
նութիւններէն վերջ՝ կարգերը վերակազմել ու-
սանողներու կարողութեան համեմատ. այս
անօրինութեան մէջ չենք տեսներ աշակերտաց
վիճակը ծանուցանելու հարկին ժխտումը, վա-
սըն զի չէ՞ մի օր թէ՛ կարգ փոխող և թէ՛ կարգ
չփոխող աշակերտները՝ կարգերը վերակազ-
մելու ժամանակ՝ պիտի հասկնան իրենց ու-
սանողական գոհացուցիչ կամ խեղճ վիճակնե-
րը. կը հետեւի ուրեմն որ՝ սկզբունքի խնդիր
չկայ, և թէ՛ բոլոր տարբերութիւնը կը կա-
յանայ աշակերտներու վիճակը քիչ մը առաջ
կամ քիչ մը վերջ ծանուցանելու մէջ:

Կան դպրոցներ որոնք իրենց աշակերտնե-
րու կարողութիւնները կ'իմացնեն ամեն ամիս.
դպրոցներ ալ՝ ամեն եւսմանայի կամ վեցամ-
սեայի, իսկ մեր ուսուցիչները աշակերտներու
վիճակներուն տեղեկագրութիւնը վերապահել
որոշեր են ստաւոյն վախճանին: Ը՛րն է օգ-
տակարը կամ օգտակարագոյնը:

Ուսուցիչը որ կը տեսնէ աշակերտին մէկ
չար արարքը և չը խրատուր, կը տեսնէ անոր
ծուլութիւնը և աշխատատիրութեան յորդոր
չկարողար անոր, հարկաւորաբար կը նկատուի
զաւանդ՝ «բնական հակադեցութիւններու
կամ հետեւանքներու» վարդապետութեան:
Նպատակս պարտաւորէս ըլլալ չէ, ընդհա-
կաւակը կ'ընդունիմ իրենց մեծ արժանիքը
հետեւող ըլլալով Ժ. Ժ. Ռուսոյի և Հ.
Սթենդրի վարդապետութեան:

Սակայն այս վարդապետութիւնը, որչա՛փ
ալ օգտակար, խիստ քննադատութիւններու
առարկայ եղած է: Երբ աշակերտը կը ձգենք
իր յօժարութիւններուն՝ այն գաղափարով որ
օր մը իր գործերու հակադեցութիւնով կամ
իր ըրածներուն տխուր, ցաւալի հետեւանք-
ները կրելով զգաստութեան, ուղղութեան
պիտի դառնայ, իրաւունք կ'ունենան հարցը-
նելու թէ՛ աշակերտին մէջ ծուլութիւնը կիրք
չգա՞նար, աշակերտը մոլութեան մէջ չը
թափ խուլի, և երբ արդէն, իր գործերուն
հետեւանքով, քայքայման մէջ է անոր ֆիզի-
քական և բարոյական չէ՞քը, բոլորովին անօ-
գուտ և շա՛տ ուշ չէ՞ ուսուցչին համար, թող-
լով իր առաջին անդգամ հանդիսատեսի դե-
րը, յորդորել աշակերտը, պարագային համե-
մատ, չըլլալ ծոյլ կամ մոլի:

Կը կարծենք թէ՛ «բնական հետեւանքներ» վարդապետութեան մասին այս քննադատութիւնը կը պատշաճի նաեւ մեր այն ուսուցիչներուն որոնք տարւոյն վերջը միայն կ'իմացնեն աշակերտներու կացութիւնը . թե՛րեւս տարւոյն ընթացքին մէջ եղած պեկոյց մը , խրատ մը բարեբար ազդեցութիւն մը ունենար աշակերտին վրայ , առ ժամանակ դեռ միջոց կար՝ անոր համար՝ անձն ուղղելու . տարւոյն վերջ տակն յայտ ածողի , անհիմն է . ինչչա՞նչ վրանամբ աշակերտին՝ պատահութիւն պիտի չընեն ուղղելու :

Գ. —Աշակերտներու վիճակը ներկայացնելու եղանակը . —Մեր պատ . պաշտօնակիցները որոշած են նիշ չափ ուսանողներու , այլ միայն վերամուտին յայտարարել թէ՛ որոնք կարգ լինած են :

Կ'ըսուի թէ՛ ուսանողները յաճախ նիշը կը նկատեն իբր նպատակ , այսինքն կ'աշխատին պարզապէս աւելի բարձր նիշ առնելու համար . իրաւացի աւարկութիւն մըն է աս , բայց ուսուցիչն անգործ պիտի չնստի , պիտի ջանայ համուզել իր սաները որ աշխատին խնայողէս եւ բարոյապէս գործանալ թէ՛ այս է կրթութեան նպատակը . եթէ աշակերտներէն ոմանք սխալ հասկնան նիշերու նշանակութիւնը , կը մտածենք թէ՛ աշակերտին սխալ ըմբռնումը չտկել , ուղիւ խորհրդածել սորվեցնել աշակերտին՝ մտքի մարդանքներ չեն :

Կ'աւարկուի նաեւ թէ՛ նիշը հակառակութիւն , վիճ կը յարուցանէ աշակերտներու մէջ . չենք կարծեր թէ՛ մեր պատ . պաշտօնակիցներու ցոյց տուած եղանակով՝ ակնարկուած վիճերը վերանան . կարգ չլինող աշակերտները կարգ լինողներուն հետ պիտի ունենան դարձեալ իրենց խնդիրները : Երբ կը մտածուի բառնալ նախանձ , վիճ աշակերտներու մէջն , մի՞ գուցէ անգղաբար Զնձուի անոնց մէջ՝ ինչ որ կ'անուանենք «նախանձաւորութիւն»... (emulation) . ասիկա Զնձել է ամեն յառաջիմական ձգտում եւ բաղձանք : Աշակերտին ներքին է ձգտիլ բարձր դիրք մ'ունենալու իր ընկերացի մէջ , համակրական եւ ազնիւ զգացումներու մշակութիւնը պիտի չընէ ուսանողը «նախանձ» :

Անցեալ տարի ի գործ գրի եղանակ մը որով աշակերտն իր ընկերներու մէջ պատու տար դիրք մը ունենալու վախճանքն հանդերձ հոգածու պիտի ըլլար իր ընկերներու գարգացման եւ յառաջդիմութեան :

Վարժարանին մէջ՝ ուր կը պաշտօնավարէի , վեց կարգեր կային , ամեն ամիս խորքանշիւր աշակերտի ուսանողական բնութեան վիճակը , կամ , գործողական բառով , գտնուած ընդհանուր միջինը կը գտնուէր , յետոյ բոլոր կարգերու ընդհանուր միջինները , արդ՝ վեց կարգերէն ամենէն բարձր միջին չափող կարգը բնականաբար ամենէն աշխատասէրն կը համարուէր . եւ այսպէս բոլոր կարգերու մէջ կը սկսէր մրցում մը , որ ժողովարձ օգնութեան կը ստիպէր իրարեմէջ իրարի աշակերտները՝ ջանալու համար բարձր պահել իրենց կարգին պատիւը . յառաջագնացները սիրաշօքար կը նուիրէին իրենց աշակցութիւնը՝ համեմատաբար իրենցմէ նուազ աշխատասէր կամ քիչ կարող ընկերներուն :

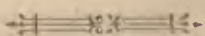
Ընդհ. միջիններու այս նոր գրութեան երկու ամիս վերջ կարգի մը կ'աղկ . քանի մը աշակերտներ ինձ ներկայանալով ցաւ յայտնեցին թէ՛ իրենց կարգը գոհացուցիչ չէր մը չէ կրցած ունենալ վարժարանին բոլոր կարգերուն մէջ , որովհետեւ իրենց կարգը իր

մէջ ունի մէկ երկու ծոյրեր կամ անկարողներ . կարգը զգացած էր ընկերակից աշխատանքով , համարաշխուհեան ոգին հաստատուած էր եւ այն օրէն այդ կարգը սկսաւ գոհացուցիչ վիճակ մը ստանալ :

Ընդհ. միջիններու այս գրութիւնը , ինչպէս միամեայ վարժը տուաւ , ձեռնտու է կարգի մը աշակերտաց մէջ համարաշխութեան , ընկերակցութեան եւ ժողովարձ օգնութեան զգացումներն մշակելու :

Ամիսները . —Ինձ կը թուի թէ՛ մեր պատ . տակաւնութիւնն է յայտնել աշակերտներու՝ իրենց բարոյական եւ խնայական վիճակը . աշակերտը հաճոյք կամ ցաւ կը զգայ տեսնելով իր գոհացուցիչ կամ խեղճ վիճակը . աշակերտին այս հոգեկան վիճակը ինչու չձառայէ ուսուցչին , իրեւ գեղեցիկ պատահութիւն , վտարկութիւն մտնելու անոր կեանքին մէջ , թէ՛ թոյլ տալու չենք որ աշակերտներու մէջ զորանան չար յօժարութիւնները , պէտք չէ որ ստանան անոնք ծոյլ կամ մոլի ըլլալու սովորութիւնը . թէ՛ մեր ներկայ պարագայներուն մէջ անպատահութիւն մը չկայ երբեք նիշեր գործածելու մասին՝ նիշերու գրութիւնը նկատելով իր գործողութեան մը «ամիսական ձեւ» . այսինքն աշակերտի մը համար «քաջ է» արձանագրելու տեղ 5 նշանակել , «միջակ է» բռնելու տեղ 3 դնել են . այս թիւեր՝ խիստ անանողին կուտան որոշ , ճիշդ գաղափար մը աշակերտին վիճակին մասին , թէ՛ նիշերու մեր գործածած եղանակով ոչ միայն կարելի է վառ պահել աշակերտներու նախանձաւորութիւնը , այլ եւ ընել զանոնք հոգածու՝ իրենց ընկերներու իրական յառաջդիմութեան :

Մ. Գ. ԾԱԼԵԱՆ

Գ Ի Շ Ե Ր Մ Ը

Ա. . . Վ. Պ. և Ն. Պ.

Խոյճվանէ ամպեր երկինքին երեսը պատու պատու . կը պտղտին իրենց գորշ ստորածողութիւնը մաղելով միջոցին մէջ : Քանի մը ստուեր հազիւ իրենց թաղած սկզբնական քնքերը կը ցրցնեն հոս ու հոն ամպերու պարտուածքներէն : Վտարկ մտնել կապարի հայելի մը գոյնն առած՝ կը պառկի անշարժ : Ծովերեայ ապարանքներու ճրագները իրենց լուսաշնորհ վառնքը կը կախեն ջուրին մէջ որ կը հեւայ : Առկին կանանչ լապտեր մը իր զմրուխտէ լոյսը կ'երկնցնէ ծովուն չրայ ու անդին , աւելի հեռուն , կառ կարմիր կանթիկ մը իր արիւնտ ճառագայթութեամբ կը փրկէ Վտարի վրայ վարդապոյն կամրջակ մը կ'աղմկելով :

Գուգիւններէն ձորին մէջ գտարթ , կայտառ երաժշտութիւն մը իր ցաւաբուսուն , թրուռեցիկ խաղերով զիջելուան լայն լուսնի մը կը բլբլէ , ու ձորին մէջ , բլբլն չրայ սքիւռուազ տուններու լոյսերը վար ինկած աստղերու աղաւորութիւնը կը թողուն վրայ , իրենց լուսարիւր աչքերը յաշիւ քթի թեւով :

Պահ մը երաժշտութիւնը կը լսէ . այն տանն զիջերապահին ձոնանն է որ կ'սկսի իր բամբու թաւ երաժշտութիւնը որու կ'ընկերանայ երբեմն չունիւր սուր հաշիւներ : Ծղրիթներ իրենց մեքամաղձաւ երգը կը սուրեն ու ձգուաներ իրենց նաւազ , անուհման հաւաքի երկարածղուամբերով զիջերը կը լեցունեն :

Երաժշտութիւնը քիչ վերջ դարձեալ կ'սկսի

խուսի մը մարդերու ձայնին ընկերակցութեամբ աւելի ոգեւորուած , աւելի աշխույժ :

Կոկորդներ իրենց ձայնի լայն ու յախուռն ցայտումով կը վերաւորեն մերթ երաժշտութեան ներդաշնակութիւնը . ու նուագարանները կը բարկանան կարծես եւ իրենց սուր կըռնչին մէջ վտարաբարձարար կը խեղդեն խեղճ , տկար ձայները որք կը մարմնին ու կը մեռնին : Ու մրցումը կ'իյնայ չրանական ու արուեստական միջեւ . խօս եռանդով մը , բայց հոս արուեստականն է որ միշտ յաղթական կ'եղլէ :

Երաժշտութիւնը իր ոգեւորութեան բարձրագոյն աստիճաններուն վրայ կը թրթռայ հիմա . դաշնաւոր ձայներու ալիք մըն է ան որ կը լայնայ , կ'ստուարանայ ու կը սաւառնի ամբողջ ձորին վրայ . պահ մը անհուն ուժգնութեամբ կը սարսփի , կը գոչողայ ու խօս լայնիւր ծախաւորութեան մը մէջ կը խաղալ յանկարծ , որպէս թէ՛ նուրբ թելէ՝ մը կախուած ըլլար : Լուսնի լուսնի խորունկ , սարսուռազդեցիկ կը լեցնէ ամբողջ ձորին պարագութիւնը :

Երկինքի ամպերը հեղձեալ աւելի կը խտանան ու կը մթնանալ երկրի վրայ մաղելով արագ արագ , թանձր . դրեթէ չըջալիւլի սեւ մեռն մը : Ծովը մոռն , ահաւորին մութ կերպարանք մը ունի որ մարդուս ակնարկը կը հաղեցնէ : Ամպերը իրենց խոշոր գանգուածով կը ճնշեն կարծես իր վրայ որ կ'սկսի հեւալ իր անսահման , ահեղ կուրծքէն ելեւէջով : Իր մէջ անդրադարձող լոյսերը կը շարունակեն դեռ մխրձել իրենց ոսկի խորձը այդ մթնութեան մէջ լոյսի լիճեր յորդելով :

Գիշերուան ժամերը վայրկեան տա վայրկեան կը մեռնին . ու ձորին մէջ պղպտցող լոյսերը մէկիկ մէկիկ կը փչեն իրենց ոգեւորի վերջին շունչը :

Առկին անդին բարձրացող ծառերը մութին մէջ խրտուիլակներու պէս ցուրտ սարսուռ մը կը ցանցեն եւ տունները հեռուն , սեւ , վիթխարի անասուններու կը նմանին , որոնք իրենց մէկ կողմին պառկած՝ կը քնանան : Ծովուն ու երկինքին ահարկ տեսք՝ տարտուռով մը ըլկեցնէ կարծես հէ՛ղ , վտար ծառերը՝ որոնք ուժգին արաքանքով մը կը ցնցուին՝ իրենց սաղարթներու բերնով փարտաղով իրարու չղխեմ ինչ ահարկու բաներ որ կը վտանցուի միւս ծառերուն անոնց մէջ ալ ձգելով սարսափի սահմանափակ : Ու վարդտուրն է տակաւ կը մեծնայ , կը հոծի կը տարածուի ու յետոյ պարագայութեան մէջ կը նուաղի . կը հալի , զգայութիւնը տալով քեզ կոշակի մը որ հեռուն , ծովուն խորքը լուսնաշաղկ՝ նախ ազատ , տկար աղմուկով մը կը յառաջանայ . ասկայն այդ տարտառ աղմուկը լայնայ , կը լայնայ անհո՛ւն , համայնապիւռ հաւաքի մը կը վտարուի , կը լեցնէ ամբողջ մթնոլորտը ու կուգայ վերջապէս իր օրհասականի անսահման աղաղակի ունալ խորակներուն ոտքը :

Կէս գիշեր է հիմա :

Ամէն ձայն , կեանքի ամէն արտայայտում մարմն է արդէն . օդին մէջ անհամար թիթեւնիկներու հոյլ մը իրենց թեւերը ուժգնորէն կը բաղխեն կարծես , անձանթով զգայնութիւններով լեցնելով քեզ :

Հովը կամայ կամայ կը սաստկանայ ու իր վայրենի երգը կը մեռնէ՝ իրեն իրբեւ տհաճին վին ունենալով մոռն Ծովը , որուն արձակած ձայնի գաղարուսները՝ միօրինակ ու ահեղ հանդիւններ են :

ՏԻԳՐԱՆ ԶՈՒԳԱՍԸԱՆՆ

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Գիշեր է : Լուսնիային մեռած լոյսին հետ չաղուած թափանցիկ մութին մէջէն գիւղն ու գաղտերը , իրենց ամբողջութեանը մէջ խորհրդով լեցուն , կ'ուրուանկարուին աչքերուս անջեւ :

Գիւղը մեռելային հանդարտութեան մը մէջ է . միայն մօտերը գտնուած կաղերէն շինական սիրերգներ կը թռչին ու խաղերու կոչոյս ուրու մնալը կը թանձրանան և օդին մէջ բանի մը զարնուելով՝ վար կ'իյնան կարծես : Երկրագործը վայրագ յուզումով մը կ'երգէ սիրերգ մը կամ հոգնակաւոր Քէօր Օլլուին քաջութիւնները պատմող խաղի մը մէջ անիմաստ , անկապ տունը՝ այնպիսի շէտ մը զընելով ձայնին մէջ , որ այն աւազակին քաջագործութիւններուն արժանաւայելի բան մը ունի իր մէջ :

Մօտակայ տունէ մը « ախթան » մը , ժողովրդային բանաստեղծութիւնէն բեկոր մը , յուզման ծայրագոյն վայրկեանի մը մէջ կերպուի տխուր , միօրինակ ու միանգամայն հընուելիւն բուրոյ շէտերով : Հառաչներ , ծայրարկութիւններ կը սրտի կան դուրս խրաքանդիւր տունի վերջը , և զարծեալ կ'սկսի ուրիշ մը կաշուն բառերով :

Ծղրթներու թրթուռն ու հեւքոս սոյլերն՝ որոնք հեռագէտէ ու ժգին ու բարակ կը պատասխանեն իրարու հեռուէ հեռու , փափուկ ճշմարիտ զեփիւռի մը զովտափիւռ սարսուռներուն հետ կը դողդղան օդին մէջ : Ու կը սուլեն այդ փոքրիկ միջտանները անորոշ տեղերէ , տարօրինակ խորհրդաւորութիւն մը գնելով կարծես իրենց սոյլին մէջ :

Ծղրթ միմտակի , — Երկրածին ձայնիկ . . .

Մութին անհունապէս փոքր , սեւ չամանդաղները կը խտանան տեղ տեղ , տանիքներու ետեւն ուր լուսնիային հիւանդ լոյսը կ'արդիւրի : Մօտակայ ծառերու տերեւները տարօրինակ փափուլով մը ունին . այն տժգոյն կանաչ տերեւները՝ որք ցերեկին կը թրթուային տաք հովէ մը՝ կորուսած ըլլալով իրենց ա-

ռոյգ , փայլուն կանանչութիւնը . հիմայ , լուսնիային ցոլքերով ոսկեղծուած լոյսի փոքրիկ վէտիկաւորութեամբ աչք կը խաղան : Հեռուի ծառերը — մթին , խոշոր փունջեր — սեւ ուրուականներու պէս կանգնած՝ տանիքներու անկանոն շարքին վրայ կը հսկեն կարծես : Ու կ'երկարի տուներու և ծառերու այս անկանոն ու անորոշ խառնուրդ և կը հասնի ալ վարը՝ հեռագէտէ ցածնալով :

Երկնքի մութով խառնուած կապոյտը , առնարատ անբիծ կապոյտ մը , ունի անհուն թափանցիկութիւն մը՝ որուն ետեւը չի տեսնուիր սակայն և կը բարձրանայ կը խորանկնայ քանի որ նայիս :

Լիալուսնիւր իր սպուշ , ծամածուռ կերպարանքով աներեւոյթ թեղէ մը կախուած է միջոցին մէջ . իր անմաշ բոցը ցրցեցնուած , փոշի դարձած է իր շուրջը բաւական ընդարձակ տեղ մը վարդազոյնով ու կապոյտով խառնուած լուսաւոր սպիտակութեամբ մը՝ որ յետոյ , աւելի անդին կը հալի կապոյտին թանձրութեան մէջ ու կը նոյնանայ անոր հետ : Խորհրդաւոր , անթարթ աչքերով անդամանդեայ , բացառաւ չըջնալի մը մէջէն — որ երբեմն դառնալով կ'երեւայ իր շուրջը — մեզ կը դիտէ կարծես հոս վարը : Տխրադեղիկ է լուսնիւր , այն , տխուր ու սղաւոր իր յաւիտեանաւոր անաւանութեան մէջ . իր ճատագոյնութեանը զինքը դիտողին սրտին ամենէն միջին խորքերը կը լուսաւորեն , անոր յիշատակներուն ամենէն անհաւան իսկ յիշել տալու դիտաւորութեամբ մը կարծես :

Թանձր կապոյտին չ'ըսէ , չ'ստ ցանցաւ , առգամանդէ աչքերու լուսաւոր պղպուտներ կան . հոն հոս ցանցնուած են երկնքի այդ կրակէ , կենդանի բանաստեղծութիւնները , արծաթ լուսնիային այդ դիտաւորէ արցունքները :

Պարագ միջոցին ու ծիրկաթինի թափութիւնով ձերմակ յարգերուն երկար ամպին մէջ՝ աննշան ձերմակ , աղօտ լոյսով միջտաններ վայրկեանի մը համար երեւան կեննեն երբեմն ու կ'անհետանան :

Երկնքը հարկումին մօտ կը միմնայ ու

այնտեղ աչքերուն կրակը կ'աւելնայ փոքրիկ , լուսաւոր ձառագայթով մը : Լուսնի զապթին վրայ ձերմակ ամպէ երկայն պատտաւ մը քաշուած է , պատտաւ մը՝ որուն ծայրերը պատտաւած , բզկտած կը հասնին անդին և որուն մէջ սեւ երկրով չըջնալուած պատտաւորուն գորշ ամպերու պատառիկներ փափած են : Իրենց յաղթ հասակին մէջ ահարկու լեռներուն խորտուրդութիւնները հարթութեամբ են մութէն : Հսկայ մեռելի մը հողակոյտն պէս երկնցած են անոնք երկնքին շատ մօտիկ , երբեմն ցից կամ տափակ գաղտնի մը ամպէ պատառին մէջ մտած . մութ են , սեւ , ու բարակ , չ'աւ բարակ մշուշի մը թափանցիկ ձերմակ սաւանին մէջ վաթթութեամբ :

Դաշտերը կը փառնին անոնց ստորտոր՝ լուսնին նուազուն լոյսին մէջ անսոր մութով մը պարտուած՝ հերկուած արտերու սեւին ու չհերկուածներու գորշ գոյնին անորոշ մէկ գանաղանութեամբ միայն : Երկնքին քանի մը կաթիլ արցունք ալ վար , դաշտին մէջ թափութիւն է՝ պղպուտ ձառագայթով մը՝ որ վերիններէն շատ տարբերութիւն չունի . զի չերբ դաշտը պատկառներու վառած կրակներն են անոնք :

Ու ծղրթները միշտ անքուն կը խօսին իրարու հետ հեռուէ հեռու՝ իրենց թրթուռն ու հեւքոս սոյլերը խառնելով զեփիւռներու զովտափիւռ սարսուռներուն :

ՎԱՀԱՆ ՅԱՐԱՆԻՅԱՆ

Մարկարա

ՕՏԱՐԷՋԵՐ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԳՕԲԵԼԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԿԻՉԲԸ

Քանահինգ տարի : Քանահինգ տարիէ ի վեր է որ Օտէնի մէջ խաղացուցաւ առաջին թատերախաղը և յառաջիկայ ձմեռ ելի հոն ներկայացնեն իմ գեւ անախ պարան (Pour la Couronne)՝ մեր արծաթի հարսնիքը :

Եսկ' որոյ տժգոյն ուրուականներն են միայն զիւթ սպարանայ օդին կարծաւոր չափ սլաքալի փառեակներն այն արուեստագիւտ ակնասպարար . — միս ոգեւորումն . — մարդուս ծունկերը դրդաւ՝ հոգեհամակ երկրագոլութեան հրաւիրող միս մը : Եւ երբեք Յոյն աստուածուհի՝ դիմայ աւելի վայելչաձեւ ձուարդ մը չունեցաւ . երեւակայեցէք լուս գիշերներուն երկիւղած չըջնալուած բոլորակուած լուսնին՝ որ լուսալարսի մը յաջ յաջակ դուրովայն հանդուշն չիմամբ կը ձուարդուի յետ լուսնային լրմանն : Ո՛հ , աւելի երկայն ու կամարածեւ յօնքեր աւելի նշածեւ ակնակապիւծի մը գեղն ի վեր հանած չեն երբեք :

Թուի թէ Սողոմէին համար յատուկ արարչագործութիւն մ'էր եղած : Արարչագործն՝ ամենէն ամբիծ հրեշտակին լանջակալին վրայ մասնէրն առաւելամաքարէլ յետոյ , կաթնածիրին՝ աստուածոց անցուղարձին գեւ անկիւն մնացած նուիրակէտէն աղջկան աչաց երկու գունախ չափ ցողալինջ լուսալարի , — և աղջկան աչաց բլրի մը բոլորման չափ սպրիկէլեան նորալուսայ առաւօտէ մը կրկնալինջ կապուտահիւթ , — ու փոթորկայող գիշերախառնի մը ներքնադայն ծոցին՝ աղջկան աչաց բլրի մը ջլնջ կապոյտը պղտորելով գեղաւորելու չափ մանրամաղ խաւարափոշի առած ,

ԾԱՆՈԹԻՒՆ ԹԵՐԹՈՒՆԸ (3)

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՆԵԱՆ

ՍԻՐԱՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

(Զ Ո Ւ Ա Ր Թ Ա Ն Ո Հ Ա Կ Ա Ն Ն Ո Ր Ա Վ Է Պ)

Ը .

Եթէ Միհրան Մաշտոցեանին անգնահատելի բարեբաղդութիւնն էր ուսեալ ու լուսաւորեալ մօրեղբայր մ'ունենալն այնպիսի ժամանակ մը՝ ուր մեծ ուսմանքն էր ստուգաբանութիւն — փորձառական , և ուր լոյսը . . . « Պղնձէ քաղաք »-ին կը ծագէր , Միհրան Մաշտոցեանին անհամեմատելի դժբաղդութիւնն ալ էր քոյր մ'ունենալն՝ որ բոլորովին իրեն հակապատկերն էր :

Մաշտոցեան բնառնեաց երրորդ և վերջին դաւակն էր Սողոմէ , և բնառնեաց անգամնութեան և ոչ մէկուն կը նմանէր ո՛չ մարմնով ո՛չ հոգեով , ո՛չ փայքով ո՛չ բարքով : Միմայն գեղայ կողմանէ Միհրանին քոյրն էր . սակայն տարբեր գեղեցիկութիւն մը , տարօրինակ բացատրական , և իր բացատրութեանցը մէջ յանհուն փոփոխական , — այնպէս որ անբացատրելի անբաղդատելի անողք զգայութիւն — յուզումէ մը կը սրածանկուէր ու կը

պիտի տեսնենք եւ ու ծերուկ թատրոնը: Ան-
ցած իրիկուն քուլաներուն մէջ պըտացած ա-
տենա, հին սպիւնը վաղցուած պաճոյճքի
մը ետին Անցորդի «առաջին» ինն ալ նշմարե-
ցի, 14 յունիս 1869 թուականով: Սիրտ
թուեց. ելաւ ատկէ ու հազար յիշատակներ
զիս պաշարեցին:

Այդ երանկի օրուան նախընթացը պատկ
պաշտօնեայ մին էի զեռ Պատերազմի պաշ-
տօնատուներ, չա՛տ սպըտ, բնաւնիքիս հետ
սպրեկով, ամեն ամուս վերջ տանելով վարձքս
տան երկու կիներուն, մայրիկին ու քուրի-
կին: Կը յիշեմ որ, այն ժամանակ, իմ անձ-
նական շատ նիհար «պիւտճէ» միշտ քառասուն
սուր բացով մը կը փակուէր: Պարտաւ տեղը
խնայողութիւններ, ճարտար փոխադրումներ
կընէի ծախսերուս մէջ, արդիւնքը միշտ մի
և նոյնն էր: Միշտ առ նուազն քառասուն սու-
ր պակաս կըլլար:

Քսանդիկ տարեկան էի հիմա, և Լիւք-
սեմպուրիկ մօտ կը բնակէր մօթաշուի խարտի
շուհի մը՝ որ — հիմա շատ կը վախնամ — ա-
ռաճական զգացում մը չունէր ինծի համար և
որուն ամեն շարժում կը դրկէի քծնեղ մը և
փռնէ մը: Ոտանաւորները բանի մը չէին նշա-
տեր ինծի, բայց վարդի կամ մանկալի խոր-
ճը: Ասկիւ առ նուազն եռասուն սուր կը
նայէր, տասը սու ալ յանձնատարին, ճիշդ
ու ճիշդ ինծի ամեն տան պակաս գումար-
ը:

Չքառորի այս «պիւտճէ» հաւատաշա-
կուելու ու ծաղկապստեղծ համար Սիրադրու-
ժը՝ փնթի ազատութեան հրաշքներ ըրած եմ:
Ամառուան տօթազին օրերուն կրած եմ ի-
տալական պանկիի գոյն գարշելի տարատ մը
որ ինծի ստիւում կը պատճառէր, բայց որ
— պէտք է իրեն ընեմ — այդ արդարադատու-
թիւնը — անմաշկի էր:

Եթէ իբր ստակական մարդ սպըտս՝ իբ-
րեւ բանաստեղծ ալ աւանց փառքի էի: Թէ-
պէտ արդէն հրատարակած էի երկու հաւա-
քածոյ, «Մասնատուի» և «Մտերմութիւն-
ներ» սրտնց տաղաբանութիւնը, գրեթէ ամբողջ

— ու յարգգոյցին կոյս լուսափայլին՝ կամ-
նած իրարու լոյս կամով և տատեղաթոր
ցողով հարած թրած ու գնդացուցած՝ ու
փոթորկային գիւրեարստանի թանձր խաւա-
րափռոյ նորամուտութիւնը քմայացան բիւրե-
ղացուցած էր այն զոյգ կապոյտ գունդերուն
վրայ, — և՛ այսպէս արարչագործն Աստուած
կապում էր մեր գիւցապնակէն տաշն:

Իսկ նայեաւքն անոր, — նայումքն՝ որ
մարդակազմութիւնն ի բնախօսութիւն և
ի հոգեխօսութիւն էր փոխարկէ, — Սողոմո-
նին նայեաւքն ալ յօրինած էր Արարիչն՝ ի-
րարու խառնելով սողուններուն ու թեւաւոր-
ներուն ու չորքոտանիներուն բնոյթն. — ուն-
կի մը սղաւնիին անմկղութենէն, երկու ուն-
կի գաւառիկին պարզմութենէն, չորս ունկի
օձին չարութենէն, հինգ ունկի արծուին որ-
սախանձութենէն, վեց ունկի առիւծին վե-
հանձնութենէն, եօթն ունկի կատուին զգայ-
նատութենէն, ութն ունկի փողոցի շուններուն
չնականութենէն:

Թ.

Հիւրի երեւնալու համար գծաւարտ կըր-
նային գուլպայ հագնել Սողոմոնին: Եթէ ազ-
նուականութեան ֆիզիքական յատկանիշն ա-
կանջին փոքրութիւնն է, զուհեկութեան կամ
«պայապիւթեան» ալ ֆիզիքական յատկանիշ-

Լիւքսի ներքնակալակը կը խափանէր: Բայց
իմ ստանաւորներս արժանացուցած էին զիս
քանի մը փարպեաներու ու գրական բարե-
կամներու կարի փաղաքուչ հաճութեանը:

Գէթ վրաս արդատեալու մ'եղաւ: Երի-
տասարդ, տարիաւոր ըլլալ, զլուխդ յանգով
ու երգով ապի՛: Ասկից աւելի նախանձելի
վիճակ չեմ գիտեր: Ու նաեւ երբեք փա-
ռախրութիւն չունէի: Բայց միշտ առ քառ-
սուն սուր պակասը քիչ մը գծեղակ բան կըլ-
լար երթալով:

Վերջապէս «Անցորդ» գրեցի: Մօնարդուի
վարերը տան մը մէջ գրեցի գոյն, ուր խմի-
ններու հետ կը բնակէի:

Օ՛հ, սքեշն պատկ էր սենեակս — պէ-
պէքի սենեակ մը ուր «Բէտնիկոյ» իդ թե-
գանիքը անցունելու համար պէտք էր պա-
տահանը բանալ:

Քանի մը ամիս վերջը անհաւանական կեր-
պով բարեկարգ մրցանքի մը շնորհիւ երկու
անբախդատելի դերասաններու կողմէ խա-
ղացում էր կարճ թատերադրութիւնս և իմ
կեանքիս մէջ ամեն բան փոխուած: Որ-
չափ փայլուն որ ալ եղաւ, անշուշտ սկիզբ մըն
էր ամիկա: Բայց արդէն, ինչպէս կ'ըսէ Պան-
վիլ,

Je mangeais du sucre candi,

Dans les feuilletons du lundi,

և կրնայի անխնայ առանց ստիպելու ծա-
ղիկներով գեղեցկացնել բնակարանը սիրակա-
նիս որ — հոգս, եթէ ձեզի կը գայթակեցը-
նեմ — պայծառ աչքի թխուհի մըն էր հի-
մա:

Ահա թէ ինչու այնչափ կը սիրեմ Օտոնը
և չեմ կրնար արուեստագէտներու մօտից գու-
ռէն անցնիլ առանց երախտապէտ յաւգում մը
կրելու:

Ասկէ գատ շնորհին մէջ զեռ չի թափան-
ցած արդէն կը սիրէի գոյն:

Շնորհալի ու ասպնջական սովորութիւն
մըն է Օտոնի գրած օրններունը որոնք կը
թողուն անցորդին հատորները բանալու և ա-
նանց թղթակազմին ազատ կիսաթերթի երբ աչ-

չանն՝ ոտքերուն խոշորութիւնն է (բացառու-
թիւնն ամենաբարձր օրնքին համընթաց ըլլա-
լով անշուշտ). Միհրանին քրոջ գուհեկութիւնն
իր ոտքերէն դատուելով՝ պիտի սխալէինք սա-
կայն, քանզի բոլորի պատելով ու ցատքելով
խոշորացած էր աղուսի մը մէջ սղմելու
չափ փոքրիկ իր փափուկ ստուրները: Գուհե-
հիկութեան բարդական յատկանշանք՝ մանա-
ւանդ աղջկան մը համար՝ գուլպայ հագնելու
զէմ իր բնածին դժկամութիւնն է, զոր ու-
նէր Սողոմոն, և զոր ուղղել ամեն ջանքերու
հակառակ՝ անհնար կ'ըլլար: Ազնուականու-
թեան կամ բարեբնութեան բոլոր բարդական
յատկութիւններն՝ որոնցմով լիապէս օժ-
տուած էր մեր առանձնաշնորհալ գիւցապնին,
իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին անոր
միածին քրոջը վրայ, — որ բարդական այդ
ժխտական փայլին պէտք ունէր՝ կարծեմ՝ փի-
զիգական իր դերադրական փայլը նախաջը-
նելու համար: Քանի մը բարեմասնութիւն-
ներն ալ ութն ունկի շնորհալութեան յայտ-
քանակութիւնն կը ճնշուէին:

Ոչ միայն գուլպայ չէր ուղեր հագնիլ Սո-
ղոմոն, այլ և ձեռնոց — այսինքն զարդ-ծած-
կոյթ մը՝ յայտնի երեւնալիք բան մը — գնե-
կը դժկամակէր. ո՛չ ոտքը ո՛չ ձեռքը գու-
լալի՝ ծածկոյթի՝ պէտքը կը գոյցին: Նախ-

քէ անցունելու: Բոլոր աղքատ ու՛ գպրու-
թեանց սիրահար Բարկոյցիները մի և նոյն յի-
շատակներն ունին հոս ինծի հետ: Իրենց ժա-
մանակին մտաւորական շարժումին յաւէտ կամ
նուազ հեռեւած են անոնք Օտոնեան նըր-
բանցներուն մէջ ու ծանօթացած են, հաւա-
ռած արար, բոլոր ժամանակակից հրատարա-
կութիւններուն:

Շատ քաղցր էին ինծի համար Օտոնի շուր-
ջը իմ բնիկ երցումի կայքերս: Այն տան հիւ-
նալու կարողութիւնն ունէի իր ամբողջ պար-
զութեան ու միամտութեան մէջ: Ենթանիկ
սղայ, գեռ ճաշակ ու քննադատական զգա-
յութիւն չունէի: Այդ արձակները ու այդ
բանաստեղծութիւնները ամբողջ գեղեցիկ կ'ե-
րեւային ինծի, միայն անոր համար որ տըպ-
ուած էին տաղաբանութեան մոգութեամբ:
Իմ կեանքիս լաւագոյն ժամերէն մէկ քանին
սպրած եմ յիշակերտին դրական կամաւորներն
տակ:

Գեռ այսօր խորհրդաւոր բերումը զիս կը
տանի գէպի թատրոնը, գէպի բայցօգեայ
թանգարանները, ուր իմ քառասուննի ուն-
գուհիս կը շնչէին, երբեմն, ա՛յնքան անյա-
զութեամբ, բոլորովին թաթ տարագրութեան
հոտը: Եւ մերթ կը պատահի որ Ֆրամարիօնի
խանութին տաճեւ արմուկ արմուկ կը գըտ-
նուի մտած կոտ կերպարանքով, աքնութենէն
ձերակցած գոյնով ու փայլուն աչքերով երի-
տասարդի մը հետ: Բանաստեղծ մը կը գու-
շակեմ անոր մէջ և իմ բոլոր մաղթանքներս
կ'ընկերանան անոր:

Կը մաղթեմ որ կարենաւ, իմ տօ գոյն ըն-
կերս, գունել արախ կամ մտած ումիդ մէջ, նոր
ներշնչում մը՝ որ քու գրոյմը ունենայ բոլոր-
ովին, ու մեզի երգես երգ մը, քիչ մը տաք-
բեր բոլոր անոնցմէ որ քենէ թղթատուած այս
գիրքերուն մէջն են: Եւ եթէ գուն ահարկու
տենչն ունիս դերասաններու բերնով քու քերթ-
ուածդ ամբոխին նետելու, կը մաղթեմ որ
չուտ և լաւ բնութենութիւն գտնես Օտոնին,
սկսնակներու այդ հնօրեայ թատրոնին մէջ, ու-
րուն շուրջը կը գտնայ այս պահուս վայրա-
շրջութիւնը:

Նական կնոջ նման առնական՝ նիւթին անընդ-
միջական չօչափման մէջ հաճոյք կը գտնէր իր
բնութիւնն, — որպէս յաւէտ քաղաքակրթու-
թեամբ չը կաշկանդուած ամեն բնութիւն: Չեւանցն արդէն կրկէք իրեն ձեռքի գու-
պայ մը չէր համարէր քաղաքի մեր վայրենու-
հին, այլ գո՛ւտ զարդ մը, մանրապարզ մը,
զրանիւթ մը, և սկզբնական կնոջ արշաւող
խորունկ ուրիշաւորով՝ փեթուտելու բզբե-
տելու տենչը կը զգար թելի տանդիլի, ժան-
եակի ժապաւնի առջեւ: Եւ՝ սեղմորանի գէմ
առողջապահական յօդուածներն այն ժամա-
նակ գեռ հրատարակուած չըլլալուն համար
չէ, աւելորդ է բնի, որ Օրիորդ Մաշտոցեան
անգամ մը միայն գրած — և՛ իսկոյն հանելով՝
պատու հանէր դուրս նետած էր կրծապանա-
կին ալ: Սեղմում, բնական պիտոյից արուես-
տական յաղեցում, քաղաքավարական կեղ-
ծուպաւոր ձեւականութիւն այդ բնութեան
հետ արմատապէս անհաշտ էին:

Քիթը... մատուցներուն ծայրը կը սըր-
բէր, բեռնակիրներուն նման (որոնց՝ սակայն՝
երբէք կշտամբելի չէ այդ թերութիւնը): Կե-
րակուրէն ետքը... չըջաղգեսան էր ձե-
ռաց սրբիչը, և՛ փոթ չուկելու պատրուակաւ
չէր պատքներ ձեռքերը չըջաղգեսանի վրայ
պատկառաւ բնութեան, այլ համարձակ, չի-
տակ ուր որ ուղղահայեաց գիրքով կ'ընէ
ձեռքը, հո՛ն կը քսէր մատուցները — զորս
երբէք մատնի չը պիտի օղակէր:

(Շարունակելի)

Կը մաղթեմ քեզի իմ սիրուն բանաստեղծըս, յաղթանակի և անձկութեան դիւեր մը, նախ քուլիսին մէջ մարմնութեան և հոգեվարքի տարաւորութիւնը կրքով արագացնելու վեր կեղծ հանգիստաւոր միմունքով մը, բայց քիչ վերջը վարձատրութիւնը, հեշտալի հակադասութիւնը, հաճոյքի անձրեւի մը տակ կարծես ամբողջ էական փոթիւմը, երբ հո՛ն սրահին մէջ կը փրփրի կարկուտին անմահովը ծախահարութիւններու փոթորիկը:

Ահալի յուզումներ են ատենք: Բայց գիտեմ քեզի, խեղճ տղայ որ փառքի երազ մը կը հրահրես. եթէ դուն երբեք չզգայիր զանոնք՝ ապրած ըլլալուդ չպիտի հաւատայիր:

ՅՈՒՆՍՈՒԱ ԳՕԲԲԷ

ՅՈՒՆՍՈՒԱ ԶԱՅ ՆՈՐԲԱՌԱՐԱՆ

Ձարմանալի բան, այնքան բառարան հրատարակուեցաւ ու դեռ բառարանի մը պէտքըն դգալի կ'ըլլայ: Նորայր ու Նուպար, — որոց յիշատակութիւնը դանց ընել կուտայ մեզ իսկինն ու Գանձարեանը, — չեն բաւեր ընդարձակ ընթերցում ընող մերազնիւից: Խըզճամիտ աշխատութիւնք՝ արդարեւ՝ Բիւզանդացւոյն ու Նուպարեան էֆէնտիի բառարանք: Առաջինն՝ իրեն ֆռանսերէնի բառագիրը ծառայելէ զատ՝ մեր աշխարհիկ գրականութիւնն ալ գունաւորեց, տարօրինակ հակասութեամբ մը՝ զբարբառաւոր գրողներու ձեռամբ իրան եղած լիաձեւն փոխառութեանց շնորհիւ: Երկրորդն՝ աշխարհաբար ֆռանսահայ բառարան՝ գրեթէ բնաւ չը ստատրեց մեր աշխարհիկ լինքնատիպ գրականութեան զարգացման, այլ դպրոցականաց ու թարգմանչաց անդհա՛հատելի դիւրութիւններ ընծայեց:

Չեմ կրնար սոքմէն դուշակել թէ մեր աշխարհաբար լեզուն որքան պարտական պիտի լինի ֆռանսահայ նոր բառարանին, զոր «Գրքւոյնի բառարան»-ի հրատարակիչ Տպարանապետ Գարեգին Պաղտատեան էֆէնտի յանձնարարութեան վրայ կը պատրաստեմ, և որ անցեալ շաբթու ի լոյս ընծայուիլ սկսաւ տեսար առ տեսար: Սա միայն կրնամ հաստատապէս յայտարարել թէ, ֆռանսահայ նոր բառարանն երկու իրական և — սրբալի կ'ըսուի — աղաղակով պէտքեր կուգայ լեցնել, Գիտական, գրական և արհեստական դադղիւններն զրեանց ու հանդիսից մէջ կարգ մը բառեր կան, որոնք ո՛չ Նորայրի և ո՛չ Նուպարի մէջ կը գտնուին: Ընթերցողն որի՞ գիմէ. հնգահատոր՝ ու մեծագնի Լիզնէն ամենուն մատչելի չէ. մանաւանդ երբ ընթերցողն ընթերցումներէն իւրացնող ալ օգուտ հանել կ'ուզէ, ի՛նչպէս ընէ. Լիզնէն փնտռուած բառն ունի, բայց հայերէնը: Նոր բառարանս ահա այդ պէտքը կը լեցնէ. Լիզնէն Յաւելուածէն դուրս գրուած բառեր անգամ գրած եմ, այո՛, բառարանի մը մէջ՝ որ փոքրիկ Լատուսին ծաւալն ունի միայն: Ասի, ֆռանսերէնի թէ՛ հայերէնի համար միանգամայն:

Իսկ բուն հայերէն մասին համար միայն, բառարանս՝ իր ծաւալին համեմատութեամբ մանաւանդ՝ այնքան ճշիւ է որքան և ո՛չ բառագիրը մը և ո՛չ լեզուի մը մէջ եղած է, կը համարձակիմ ըսել: Քսան հազար նորակերտ բառ պիտի պարունակէ: Բառարանիս գիմողը, զոր օրինակ Aléatoir բառին առջեւ «անտայդ» չը պիտի գտնէ, ի՛նչ որ Incertainին առջեւ

ալ կը գտնէ. հապա բա՛ւ մը որ հայերէնին մէջ ա՛յն ըլլայ, ա՛յն դադարարը տայ, ա՛յն դորութիւնն ունենայ ի՛նչ որ Aléatoire՝ պատկան լեզուին մէջ: Իսկ երանգ բացարար բառ գտնելու համար ուրիշ տեղ չը պիտի դիմուի բայց միայն — առանձնաշնորհալ քանի մը գրողներու արտագրութիւններէն զատ — ա՛յն զուտ հայերէն Բառարանին մէջ, որոյ տարեքը պատրաստ ունիմ մեծաւ մասամբ, և զոր պիտի հրատարակեմ ֆռանսահայ նոր բառարանէս անմիջապէս յետոյ, — հրատարակչիս Գ. Պաղտատեան էֆէնտիի հետ ուշագիւր ըլլալով միշտ որ սոյն հանրօգուտ հրատարակութիւնք ամեն քսակներու ալ մատչելի լինին: Ֆռանսահայ նոր բառագրքին բաժանորդագրին է մէկ մէ՛կ միայն. ներելի չը՛ պիտի ըլլայ մեզ ըսել՝ աղքատի հարուստ բառարան:

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԾԱՂԻԿԻ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Անցեալ շաբթու գրած էինք թէ՛ Տ. Հմայեակ Սրբազանի անունը՝ այսուհետեւ պիտի յիշատակուի եկեղեցիներու մէջ Պատր. Տեղապահի տիպաւորով, սակայն Ն. Գերապատուութիւնը առ այժմ՝ յետաձգած է Քաղ. Ժողովոյ այդ որոշման գործադրութիւնը:

— Անցեալ կիրակի Տ. Մեղրիսեղեկ Սրբազան Գաղղէոյի և Տ. Բարթուղիմէոս Սրբազան Եֆէնի-Գաբուի եկեղեցիներուն մէջ պատարագ մատուցին:

— Վիճակներու առաջնորդներէն ու անհատներէն ամենք շնորհաւորական զըրեր զրկած ըլլալով Տ. Հմայեակ Սրբազանի, Ն. Գերապատուութիւնը շնորհալալութեան գրեթէ պատասխանած է:

— Արտաքին գործոց նախարարութեան թարգման Կիւլլապեան Միքայէլ էֆ. և Ռուսիոյ դեսպանատան կողմէ պաշտօնեայ մը Պատրիարքարան երթալով շնորհաւորած են Տեղապահ Սրբազանի պաշտօնը:

— Պատրիարքարանի կողմէ մայրաքաղաքիս եկեղեցիներն ու դաւառները զրկուած է չըջարեքական մը որ կը ծանուցանէ թէ՛ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմորեսան Պատր. Տեղապահ ընտրուած և այս ընտրութիւն վաւերացած է Կայսիրատեղով, թէ՛ Խոտն Ժողովը թէ՛ Եռուրշատէն որ Ն. Գերապատուութեան անունը յիշատակուի Ս. Պատարագի տունէն, սակայն Տեղապահ Սրբազանը հաւանած է այդ որոշումի գործադրութեան:

— Պատրիարքարանի կողմէ չըջարեքականով մը կրկին գրուած էր մայրաքաղաքիս թաղական խորհուրդներուն որ մինչև երեքշաբթի փաթով տեղեկագրեն թէ երկրաշարժին պատճառով եկեղեցիները, վարժարաններն ու անոնց սեպհական կալուածները ո՛ր տափճան փնտռուած են և վերաշինութեան կամ նորոգութեան համար ո՛րչափ ծախքի պէտք կայ: Թաղ. Խորհուրդներէն ամենք

զրկած են պէտք եղած տեղեկագիրները:

— Արապատականի առաջնորդը, որուն փոխանորդ կարգուած էր Տ. Մահակ Վ. Այվատեան, ճամբայ ելեր է Հնդկաստան երթալու համար իրեն աջակու հովիւ տեղւոյն Հայոց:

— Հոգեւոր Բարձրագոյն իշխանութիւնը արքեպիսկոպոսութեան ատփճան շնորհած է Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդ Նոայի Սրբազանին, ինչպէս նաեւ լանջախաչ՝ Անդկիոյ Հայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Սուքիաս Վ. Պարոնեանին:

— «Արեւելք» կիմանայ թէ՛ Աստուածաշունչի կրկին տալագրութեանց (գրաբար և աշխարհաբար) համար՝ որուն ձեռնարկուած է Մայր-Աթուի մէջ՝ պէտք եղած արագատիպ մամուլը, մայր-առուերը և յարակից գործիները Աստուածաշունչի անդլ. ընկերութեան կողմէ նախընտրած են, և մասնագէտ գործակալ Պ. Մորիսըն Օտէսաէն հոն երթալով, հոկտեմբեր ամսուն պիտի լարէ մամուլը: Մամուլին վրայ գործնուած է ձեռն յոյժ յարգալից ոճով և Ս. Գրոց տալագրութեան համար նախընտրած ըլլալ:

— Եզիպոսի առաջնորդ Տ. Գեորգ Մ. Վ. Իսթիւճեան, թէեւ կը պատրաստուէր իր պաշտօնատեղին երթալ Ս. Խաչի տօնին հոն գտնուելու համար, սակայն անձնական տկարութենէն նոր պարբերած և տակաւին կաղզուրելու պէտք ունենալուն, ստիպուած է մէկ երկու շաբաթ ալ հոս մնալ:

Գահիրէի և Աղեքսանդրիաի եկեղեցիներուն համար երկու քահանայ ուղուած ըլլալով, Պատրիարքարանը առաջինին համար նշանակած է Տ. Կարապետ քահանայ Յովհաննէսը Իզմիտի վիճակէն, և երկրորդին համար Տ. Վահրամ քահանայ Մորեսնը՝ Պալքէսէի թեմէն: Այս վերջինը ճամբայ ելած է արդէն գէտի Աղեքսանդրիա, իսկ երկրորդը Առաջնորդին պիտի ուղեկցի:

— Ագուլիսի Ս. Թովմա վանքին վանահայր Տ. Գրիգորիս եպիս. Ագուլիսեան 1000 բուպի նուիրեր է ի նպաստ վերանորոգութեան Ս. Գայիանէ վանոց:

— Չորեքշաբթի օրը Պատրիարքարանի մէջ նիստ բրաւ կրան. Ժողովը՝ նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին և ատենապետութեամբ Յովհաննէսեան Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսին: Ժողովը նկատողութեան առաւ քահանայից պաշտօնավարութեան նկատմամբ պատրաստուած չըջարեքականի մը ծրագիրը՝ զոր ընդունեց՝ և որոշեց զրկել եկեղեցիները: Մաքրիկի թաղ. Խորհուրդը արտառութիւն խնդրած էր գիւղին եկեղեցին ընդարձակելու և նորոգելու համար. Ժողովը որոշեց խնդիրը ներկայացնել Քաղ. Ժողովին: — Չընդունեց ծիղմէճեան Տ. Արիստակիս քահանայի հրաժարականը՝ Մայր եկեղեցւոյ աւագ երկու թեմէն՝ և որոշեց զրկել նոյն եկեղեցւոյ քահանայից դատուն որ համոզեն իրենց աւագերէցը եւ անուր իր հրաժարականը: — Արտօնեց որ Գումգարուի Ս. Լուսաւորչեան աղջկանց վարժարանը, որ փնտռուած է երկրաշարժէն, առժամապէս փոխադրուի Մայր

Ն Ո Ր Գ Ի Ք Ե Ր

Մ Ա Յ Ր Ը

(Ֆիլիքսական տեսակետով)
Թարգմ. Գերմաներենէ

Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆ

Մարտի 10-ին վրայ գեղեցիկ ար-
պողաթեամբ բարդալին նոր և իր տե-
սակին մէջ եղական դիրք մը կը նուիրէ
մեզ այս անգամ Նազիկեան էֆէնտի,
գիրք մը՝ որ ոչ նուազ օգտակար պիտի
ըլլայ որչափ եղած էին պատ. Թարգման-
չին առջին հրատարակածները: Իր գոր-
ծերը շատ մը հեղինակութիւններէ ա-
ւելի արժէք ունին մեզի համար և կը
սիրենք յառաջ որ ընթերցող հասարա-
կութիւնը, մանաւանդ. կիներն ու օրի-
որդները, պիտի հաճին գործնականա-
պէս գնահատել այս օգտաշատ մատենի-
կը:

«Մայրը» գլխաւորապէս չորս գլուխ-
ներու բաժնուած է և կը խօսի՝ յղու-
թեան, սպարերի և ծննդապահութեան,
յղութեան մէջ պատահած ցաւերու և
վիճակներու վրայ:

Կը շարժարեւրդ պատ. Թարգմանի-
չը և կարողութիւն կը մաղթենք ժամ
տուաջ աւարտելու համար այն միւս կա-
րեւոր աշխատութիւնները որոնց ձեռ-
նարկած ըլլալը կը յայտնէ ներկայ գոր-
ծին կողքին վրայ:

Դ Ա Ս Ա Գ Ի Ր Ք

ԴՈՐԾՆԱԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
Թարգմանեց

Ե Ր Ո Ւ Ա Ն Դ

Մեր գործնական դասագրքերու մէջ կարեւոր պա-
կան մը կուգայ լեցնել այս օգտակար գրքիկը՝ որ
պատրաստուած է երբեք բարդագիտութեան ուսու-
ցիչ և այժմ Գերմանական կառավարութեան նախարա-
րապետ Պ. Դարլ Տիւրիւի:

Մինչև հիմա մեր գրքերներու մէջ մասնաւոր
դաս մը հաստատուած չէ՝ դժբաղդարար ուսման այս
ամենակարեւոր ծիւղին համար. եթէ չենք սխալի,
Պարտիզակի ազգ. գործարարներու տնօրէն՝ Նյայեան
Միտա էֆէնտին եղած առաջին անգամ այդ դասը
տուող տեղւոյն՝ Կերսկ—Դուշանեան վարժարանին
մէջ՝ որ անշուշտ իրեն հետ դարձած է հիմա այդ
գասն ալ:

Կը փափագէինք որ այս գիրքը միջոց մը ըլլար պար-
տաւորիչ դասընթացք մը հաստատուելու մեր բոլոր
վարժարաններուն մէջ:

Կեդրոնատեղին է Պարսկացի գրատունը, գինը 2 դր:

Թուրք Նշանաւոր գրողներէն Մէհմէտ Զէլալ
պէշի հետեւեալ գործերը, որ իրենց իւրաքանչիւր
էջին վրայ երեւան կը հանեն երիտասարդ բանաս-
տեղծին վառ երեւակայութիւնը, կ'արժէ որ կար-
դացուին:

Կը. Վրայ.

Կլավան Սէվա (այս գիրքը իր մէջ կը կրէ նաեւ հեղինակին պատ- կերը)	10
Ճէմիլէ (վիպասանութիւն)	3 20
Տէհէթ Եախուս իւզ մէլուր	4
Վէնիս	3 20
Մարկիթի	1 10
Հալէա սէվիյոր	30
Մա'ի սիւնպիւլ	30
Վիճառն ապապարը	30
Մէվիտի միւլադաթ	20
Մուհապպէթի մատէրանէ	1
Գարաբ ալթընտա	30
Ատառա սէյլէտիքէրիմ	4

Հեղինակը ոտանուոր գրած է նաեւ Ըսմանեան
11 կայսերու կենսագրութիւնները, որոնք մէկ մէկ
գրելի կը ծախուին. գրքիկները իրենց մէջ կը կրեն
չաւեւ այդ Սուլթաններու գեղեցկատիպ պատկերները:

ԱՐՁՈՒՀԱԼ ՀՅՈՒՍՈՐ

Այս կարեւոր հեղինակութիւնը որ
գեանի մը տիրանալու խնդրոյն առթիւ
ծագած վէճերը՝ օրինական սահմանի մէջ
կառավարական դատարանաց ներկայա-
ցընելու և բողոքադիրներու պատրաս-
տութեանց եղանակն ու նման յայտ
տայ, պիտի բաղկանայ եօթը գրքերէ:
Առաջինը հրատարակուած է արդէն և
կը ծախուի 100 փարայի:

ԳԵՈՐԳ ԷՖԷՆՏԻ ԱՂՃԱՆԱՆ

Հաստատուած ի խարբերդ

Տեղական և օտար ապրանքներու վրայ
դաւառական տաճի տեսակ յանձնարարու-
թիւններ կ'ընդունին և կը կատարէ կարելի և-
ղածին չափ փութով: Կ'ընդունին նաեւ փո-
խանակագրի վերաբերեալ գործեր և ինչ պայ-
մանները միշտ գոհացուցիչ են:

ԲԱՐԻՉՈՒ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ ՎԿԱՅԵԱԼ
ԲԺԻՇԿԻ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

ՏՕ Բ. Կ. ՃԵՐՄԱՀԵԱՆ

Կը դարմանէ ամեն տեսակ հիւանդու-
թիւններ, մասնաւորապէս տաճիւրի և աղիք-
ներու ջղային քրքուռներ, դաւղիական և
մարմային հիւանդութիւններ: Նոր սկսած մի-
ղանցքաբորբներու կը բուժէ 3-4 օրուան մէջ
առանց ներքին դարմանի: Ամէն առաւօտ մին-
չեւ ժամը 6 կը դառնուի Թօրհանէ, Պոսթան-
Պաշի, իր բնակարանը, թիւ 207: Իսկ 8-12
Աղաւ-Գարու թրամվայի կայարանին դէմ
Մկրտիչ Էֆ. Աճէմեանի «Հայաթ» դեղարա-
նը թիւ 29:

ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. «ԾԱՂԻԿ» ԼՐԱԳՐՈՅ

Մ Ե Մ Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

Կ. Ի Ն Ճ Ի Ճ Ե Ա Ն Ո Ր Դ Ի Ք

ՊՈՒՍ, ՄԱՐԲՈՒՃՃԸՆԱՐ, ՔԻԻԶԻԻԲ ԱՊՈՒՏ ԽԱՆԻ ԿԻՑ 4-6

Այս բազմամեայ համբաւաւ որ վաճառատունը որ Լադրական և Ամերիկեան ճարտարաւեստութեանց
ճշմարիտ ցուցահանդէս մըն է, ընդարձակ շէնքի մը սրահներուն մէջ իր Պոսթի ու Վաւառացի յաճախոր-
դաց արամադրութեան ներքեւ դրած է մետաքսէ, բրդէ, գլանէ, բամբակէ, ֆելտի, ամառային և
ձմեռային այլ և այլ հագնելիքներ. գուլպա, թաշկինակ, ֆանէլա, խալիւ, անձեռոց, բլադրոն, փողկապ,
վոյս, գօտի, ժաքէթ արանց և կանանց, միս, պէլզա, շալ, քարիւշն և այլն: Խոտրակ վաճառի թօհա-
ֆիլէի ամէն տեսակ առարկաներ. դանակեղէն և այլ մանր երկաթեղէններ. զանաւ, մկրատ, ածելի և այլն:
Զանազան տեսակ բանաւածիկներ ոսկի, արծաթ և նիքել ժամացոյցներ (մինչեւ քառորդ տուղինա), փանտիւլ,
շղթայ. զանգակ: Անուշահոտներ, ծխախոտի և սիկառի տուփեր, ամեն տեսակ կոճակներ, այլ և այլ կաշե-
ղէններ, տիկնանց պայուսակներ, արմենիկներ, ֆէնիքս, արիօզա, արիսթօն, խողանակներ (Ֆրչա): Անկողնոյ
ծածկոյթք (բիքէ և բուրգ), սեղանի սպասք այլապէս: Ամենէն աւելի գոհարահաճներն ու ամենէն աւելի
համեստ քսակի տէրին հաւասարապէս գոհ կընան միտալ: Բնագրական գործառնութիւնը դաւառներու հետ:
Յանձնարարութեանց շուտ և ճիշդ գործադրում: Երաշխաւորեալ մեծաքանակ զնորգներու ապառիկ ալ կը
տրուի: ՇԱՏ ՄԱՆԻՆ, ՔԻԻԶ ՇԱՆԻՆ, այս է 34 տարեկներ ի վեր հաստատուած այս վաճառատան նշանաւորը:
ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԶԱՆՑ

6-20

Կ. Պոլիս, Մահմուտ փաշա Զօրագծի խանի կարգը թիւ 64

Ն Ո Ր Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն Ը Ն Տ Ի Ր Թ Է Յ Ի

Մեր վաճառատունը, որ ուղղակի Չինաստանէ և Ճապոնէ բերել տրուած ընտիր թէ-
յերու կեղրոն մըն է, թէ իր թէյերու աղէկութեամբ և թէ զիններուն անհամեմատաւաճա-
նութեամբ քիչ ատենուան մէջ թէյատէրներու մեծ քաջալերութեան սրժանացած է. ա-
մեն անոնք որ կը փախաղին ընտիր և միանգամայն աժան թէյ գնել, թող հաճին այցելել
մեր վաճառատունը. անգամուան մը փորձը մեզը չէ:

Մեր վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ռուսական ընտիր ստամալներ, թէյատան-
ներ ևն. ևն. միշտ ընտիր, միշտ աժան:

ԱՂԻ. Կեղծերէն զգուշանալու համար կ'աղաչենք որ յամեն առիթիւ վրայ մեր վերադարձ մտադան
փնտռէք: